

16.09.1908 звільнений (через похилий вік і слабке здоров'я) на спочинок до Гирбовецького Свято-Успенського чол. монастиря (нині – у с. Гирбовець (рум. Hirbovăt) Калараського р-ну Республіки Молдова). Фактично мешкав у Кишиневі в будинку братів А. М. та Й. М. Пархомовичів.

Помер після тривалої хвороби на 83-му році життя. Був похований у церкві на честь Покрова Божої матері (Хрестовій) при Кишинівському архієрейському домі (нині на місці церкви – Будинок уряду Республіки Молдова).

У пам'яті сучасників залишився одним з найавторитетніших і найшанованіших ієрархів, видатним церк. педагогом і духовним наставником, гол. справою життя якого було релігійно-моральне виховання молоді; енергійним і здібним адміністратором; переконливим і щирим проповідником; надвичайно сумлінною, працелюбною і відповідальною людиною. Шляхетність, тактовність, високі моральні чесноти, справжній дар пастирства – ці риси, за свідченням колег, підлеглих і учнів, вирізняли А. на всіх щаблях його пед. і церк. служіння.

Осн. тв.: Речь при освящении обновленных зданий Екатеринбургского епархиального женского училища // Екатеринбургские Ев. – 1894. – № 42. – Отд. неофиц. – С. 1035–1040; Слово в день Рождества Христова // Донские Ев. – 1902. – № 1. – Отд. неофиц. – С. 1–7; Речь пред открытием Донского епархиального миссионерского съезда // Там само. – № 26. – Отд. неофиц. – С. 559–573; Слово на светлый праздник св. Пасхи // Там само. – 1906. – № 36. – Отд. неофиц. – С. 1034–1041; Поучение пред выборами в Государственную Думу, произнесенное 6-го февраля 1907 года // Там само. – 1907. – № 5. – Отд. неофиц. – С. 113–117; Поучение пред открытием церковно-учительской школы в г. Александровске-Грушевске // Там само. – № 28. – Отд. неофиц. – С. 801–805.

Арх.: ІР НБУВ. – Ф. 175. – № 1855; ЦДАУК. – Ф. 711. – Оп. 1. – Спр. 3038.

Опубл. дж.: Высочайшие повеления // ЦВед. – 1889. – № 13. – С. 119; 1891. – № 47. – С. 358; 1894. – № 47. – С. 376; 1900. – № 22. – С. 217; № 49. – С. 370; Высочайшие награды // ЦВед. – 1894. – № 20. – С. 192; 1908. – № 39. – С. 297–298; Пятидесятилетие служения в священном сане высокопреосвященного Афанасия, архиепископа Донского // ПрибЦВед. – 1903. – № 42. – С. 1629–1630; Высокопреосвященный Афана-

сий, епископ Донской и Новочеркасский // Донские Ев. – 1908. – № 26. – Отд. неофиц. – С. 681–692; Юбилейное торжество // Там само. – С. 672–711; Высочайшая грамота преосвященному архиепископу Афанасию // ЦВед. – 1908. – № 39. – С. 297; Грацианский Д. Высокопреосвященный Афанасий, бывший архиепископ Донской и Новочеркасский (Некролог) // Донские Ев. – 1910. – № 26. – Отд. неофиц. – С. 645–647; Акты и документы, относящиеся к истории Киевской Академии. – Отд. III (1796–1869 гг.). – Т. 5 (1823–1869 гг.) / с предисл., введ. и прим. проф. прот. Ф. И. Титова. – К., 1915. – С. 657–658, 720–721, 815–816.

Літ.: Михайловский М. И. Последние дни пребывания в Чернигове преосвященного Афанасия, епископа Новгород-Северского, и выбытие его из Чернигова на епископскую кафедру в Сарапуль Вятской губернии. – Чернигов, 1899. – 43 с.; К[ирилло]в А. Прибытие в г. Новочеркасск высокопреосвященнейшего Афанасия, архиепископа Донского и Новочеркасского. – Новочеркасск, 1895. – 16 с.; *Він же.* Три обстоятельства в служебной деятельности высокопреосвященнейшего Афанасия, архиепископа Донского и Новочеркасского. – Новочеркасск, 1895. – 14 с.; *Він же.* Высокопреосвященный Афанасий, епископ Донской и Новочеркасский. – Новочеркасск, 1903. – 27 с.; Венок на могилу высокопреосвященного Афанасия, бывшего архиепископа Донского и Новочеркасского / под ред. В. Курдиновского. – Кишинев, 1910. – 112 с.; Пархомович А. М. Список ректоров и инспекторов Кишиневской духовной семинарии за время столетнего (с 31 января 1813 г.) существования ее // Кишиневские Ев. – 1911. – № 23. – Отд. неофиц. – С. 888–892; Лотоцкий П. А. Административный строй Кишиневской духовной семинарии по уставу 1808–1814, 1867 и 1884 годов // Там само. – 1913. – № 3. – Отд. неофиц. – С. 263–264; Павловский И. Ф. Полтавцы: Иерархи, государственные и общественные деятели и благотворители. – Полтава, 1914. – С. 131; Римский С. В. Афанасий (Пархомович Василий Михайлович) // ПЭ. – Т. 4. – М., 2002. – С. 15–16.

М. Л. Ткачук

АФОНСЬКИЙ Микола Петрович [рос. Афонский Николай Петрович] (31.12.1893[12.01.1894]–09.05.1971), студент КДА – хоровий диригент, регент. Брат Сергія Петровича Афонського. Дядько єпископа Правосл. Церкви в Америці, архієпископа Ситкінського та Аляскінського Григорія (Георгія Сергійовича Афонського, 1925–2008).

Нар. у м. Богуславі Канівського пов. Київ. губ. (нині – райцентр Київ. обл.) у сім'ї викладача лат. мови Богуславського ДУ Петра Васильовича Афонського († 1912), випускника

Микола
Афонський

КДА 1884 р., канд. богослов'я, в останні роки життя – священика Києво-Покровського жін. монастиря. Після переведення батька на службу до Києво-Подільського ДУ разом із родиною переїхав до Києва. Закінчив Києво-Подільське ДУ (1903–08) та КДС (1908–14). У семінарські роки вивчав церк. спів під керівництвом Олександра Кошиця (на той час – викладача КДС); маючи неабиякі муз. здібності та гарний голос, співав у керованому ним хорі семінаристів.

На поч. 1-ї світової війни став студентом КДА (1914), однак уже на 1-му курсі залишив навчання, вступивши до 1-го Київ. військ. уч-ща. У чині поручика воював у складі 129-го Бессарабського піхотного полку. Під час війни вперше виявив організаторські та диригентські здібності, створивши полковий хор.

Разом із частинами Добровольчої армії наприкінці 1919 емігрував із Росії. Потрапивши до Німеччини, жив у рос. таборі у Вюнсдорфі (нім. Wünsdorf; нині – р-н м. Цоссен, земля Бранденбург). Зі складу мешканців табору (колишніх військових і біженців) організував церк. хор, який справив неабияке враження на керуючого рос. правосл. парафіями у Зах. Європі архієпископа Євлогія (Георгієвського, з 1922 – митрополита) під

час його відвідин таборян на Великодні свята 1921.

Отримавши посаду в митрополичій канцелярії, невдовзі був призначений псаломщиком і регентом правосл. храму Св. праведної Єлисавети у Вісбадені (нім. Wiesbaden, земля Гессен). У 1925 переведений на посаду регента Олександро-Невського правосл. кафедрального собору в Парижі, де створив і очолив славетний Митрополичий хор, який вирізнявся вміло підібраними голосами (за словами такого авторитетного знавця, як О. К. Глазунов, «превосходного качества»), досконалою півчою підготовкою солістів, віртуозною та вдумливою манерою співу. Поряд із осн. справою – участю у правосл. соборних богослужіннях – Митрополичий хор виступав у храмах ін. конфесій (зокрема брав участь у першому виконанні «Демественной литургии» О. Т. Гречанинова (за оновленою редакцією), що відбулося у 1926 в одному з римо-католических храмів Парижа), а також займався активною концертною діяльністю, маючи у своєму репертуарі не лише духовну, а й рос. народну музику. Особливій популярності Митрополичого хору сприяли перемога в конкурсі європ. хорів у Антверпені в 1928, а також тісна творча співпраця, починаючи з 1932, із видатним рос. співаком Ф. І. Шаляпіним (1873–1938), що полягала не лише у спільній концертній діяльності, а й у записі двох платівок: одну з них, що містила «Сугубую ектецию» О. Т. Гречанинова та твір О. А. Архангельського «Верую», було відзначено премією на Міжнародному конкурсі у Парижі в 1934; другу («Покаяния отверзи ми двери» А. Л. Веделя та «Ныне отпускаеши» М. П. Строкіна) у 1954 було замуровано разом із кращими записами із серії «Золотий вік музичного мистецтва» у стіні Музея сучасного мистецтва в Нью-Йорку. У 1930-х Митрополичий хор записав низку композицій П. І. Чайковського, О. Т. Гречанинова, С. В. Рахманінова, О. А. Архангельського та ін. У 1936 із великим успіхом гастролював у

США та Канаді, у 1938 – у Бельгії, Голландії, Німеччині та ін., заживши слави одного з найкращих європ. хорових колективів. У Парижі А. керував хорами Рос. гімназії (1940) та Рос. опери (1943).

У 1947 А. переїхав до США. Служив регентом церк. хору в м. Саус Рівер (*англ.* South River, штат Нью-Джерсі). З 1950, за пропозицією митрополита всієї Америки та Канади Феофіла (Пашковського), обійняв посаду регента Нью-Йоркського Свято-Покровського кафедрального собору (в юрисдикції Північно-Амер. Рос. митрополії), на якій залишався до кін. життя. Створив відомий соборний хор, який займався активною концертною діяльністю, виступав на радіостанціях «Голос Америки» та «ЕнБіСі», випустив 4 платівки. Тісно співпрацював із видатним шведським тенором рос. походження Миколою Геддою (нар. у 1925), який записав у супроводі хору А. чимало рос. духовних композицій та народних пісень. Згодом згуртував ще три хорові колективи, що спеціалізувалися переважно на рос. духовній і народній музиці: молодіжний Рос. нац. хор, Дитячий хор і чол. хор «Капелла» (вважався одним із найкращих у США).

А. зажив всесвітньої слави як досвідчений хоровий диригент і регент, видатний фахівець у царині церк. співу. Відіграв вагомую роль у розвиткові муз. культури рос. зарубіжжя; своєю діяльністю сприяв ознайомленню зах. публіки із традиціями і надбаннями правосл. півного мистецтва. Численні записи його хорів досі високо оцінюють фахівці й шанувальники рос. церк. музики.

Мав чимало церк. відзнак; був нагороджений серб. орденом Св. Савви.

Помер у Нью-Йорку. Похований у Свято-Тихонівському чол. монастирі в м. Півд. Ханаан (*англ.* South Canaan), штат Пенсильванія. На паперті Свято-Покровського кафедрального собору в Нью-Йорку, де служив А., встановлено меморіальну дошку.

Пасинок А. – естрадний співак Гарі Нова (*англ.* Gary Nova, † 2009), був популярним у

США виконавцем рос. та укр. пісень, солістом ансамблю «The Balalaika Russe».

Арх.: ЦДІАУК. – Ф. 711. – Оп. 1. – Спр. 10991; РГALI. – Ф. 2625. – Оп. 1. – Спр. 90.

Опубл. дж.: Памяти в Бозе почившего священника Киево-Покровского монастыря Петра Афонского // КЕВ. – 1912. – № 47. – Ч. неофиц. – С. 1141–1146; Извлечение из журналов Совета имп. Киевской духовной академии за 1914–1915 учебный год. – К., 1915. – С. 25, 47, 50, 629; Ковалевский П. Е. Н. П. Афонский (некролог) // Русская мысль (Париж). – 1971. – № 2844; Седых А. Памяти Н. П. Афонского // Новое русское слово. – 1971. – 11 мая; Евлогий (Георгиевский), митр. Путь моей жизни : Воспоминания. – М., 1994. – С. 356, 382; Хормейстер Николай Афонский о Федоре Шаляпине // Радио Свобода : полвека в эфире. 1963 год. – Режим доступа: <http://archive.svoboda.org/50/Files/1963.html>. – Назва з екрана.

Літ.: Спасский Н. Н. П. Афонский и его деятельность // Русская мысль (Париж). – 1971. – 1 июля; Рахманова М. П. Афонский Николай Петрович // Русское зарубежье : Золотая книга эмиграции, первая треть XX в. Энцикл. биограф. словарь. – М., 1997. – С. 53–54; Вона ж. Афонский Николай Петрович // ПЭ. – Т. 4. – М., 2002. – С. 181–182; Александров Е. А. Русские в Северной Америке. Биограф. словарь. – Хэмден; Сан-Франциско; СПб., 2005. – С. 38; Нивьер А. Православные священнослужители, богословы и церковные деятели русской эмиграции в Западной и Центральной Европе : 1920–1995 : биограф. справочник. – М.; Париж, 2007. – С. 89; Рыжкова Н. А. Духовная музыка и Русская Церковь в жизни и творчестве А. К. Глазунова // Вестник ПСТГУ. V. Музыкальное искусство христианского мира. – 2007. – Вып. 1 (1). – С. 129, 131; Зверева С. Г. Русское зарубежье : формирование и сохранение русской церковно-певческой традиции // Макарьевские чтения : материалы седьмой междунар. конф. (21–23 ноября 2008 г.) / Горно-Алт. гос. ун-т. – Горно-Алтайск, 2008. – С. 112–127; Российское зарубежье во Франции, 1919–2000 : биограф. словарь : в 3 т. – М., 2008. – Т. 1. – С. 92–93.

М. Л. Ткачук

АФОНСЬКИЙ Сергій Петрович [рос. Афонский Сергей Петрович] (04[16].07.1889–15.12.1963), протоієрей, випускник КДА – священнослужитель Укр. екзархату РПЦ, церк. адміністратор і педагог. Брат Миколи Петровича Афонського. Батько єпископа Правосл. Церкви в Америці, архієпископа Ситкінського та Аляскінського Григорія (Георгія Сергійовича Афонського, 1925–2008).